

УДК 338.48-44:005.336.2

Діхтяр А.Р.¹, Коваленко О.В.²

¹студ. гр. ТУР 2201-1, Сумський національний аграрний університет, м. Суми

²канд. пед. наук, доцент, Сумський національний аграрний університет, м. Суми

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ)

Інклюзивний туризм в Україні розглядається як соціально значущий напрям, спрямований на забезпечення рівних можливостей для участі у туристичних подорожах усіх категорій населення, зокрема осіб з інвалідністю, людей похилого віку, сімей із дітьми та інших маломобільних груп. Його розвиток особливо актуалізується в умовах воєнного стану, коли значна частина населення потребує відновлення психологічних ресурсів, соціальної інтеграції та доступу до рекреаційних практик. На сучасному етапі інклюзивний туризм постає не лише як соціальний феномен, а й як важлива складова сталого розвитку туристичної індустрії, здатна сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських регіонів [1].

Сумський регіон має потенціал для розвитку інклюзивного туризму завдяки наявності різнопланових природних ресурсів, історико-культурних пам'яток, санаторно-курортних закладів та рекреаційних територій. Водночас, існує низка обмежень, зумовлених інфраструктурними проблемами, браком

фінансових ресурсів та необхідністю адаптації об'єктів туристичної інфраструктури до потреб маломобільних груп. Важливим завданням стає створення безбар'єрного середовища, що включає облаштування доступного транспорту, спеціалізованих маршрутів та інформаційних ресурсів з урахуванням принципів універсального дизайну.

З позиції сучасних досліджень, розвиток інклюзивного туризму в Україні вимагає комплексної стратегії, що поєднує державну політику, інституційну підтримку, громадські ініціативи та активність приватного бізнесу. Важливим напрямом є гармонізація українських стандартів у сфері доступності з міжнародними практиками, що відповідають вимогам Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Це забезпечить не лише покращення соціальної інтеграції, а й сприятиме залученню іноземних туристів з особливими потребами, що відкриває нові економічні можливості для регіонів.

У період воєнного стану проблема інклюзивності туристичного простору набуває нових аспектів. По-перше, зростає кількість людей з тимчасовими або постійними обмеженнями унаслідок бойових дій, які потребують реабілітації та соціалізації через участь у туристичних і рекреаційних заходах. По-друге, інклюзивний туризм може виступати засобом психологічної підтримки внутрішньо переміщених осіб, створюючи умови для їх адаптації в новому середовищі. По-третє, цей напрям сприяє формуванню позитивного іміджу країни, яка, навіть у складних умовах, орієнтується на гуманістичні цінності та турботу про вразливі групи [2].

Розвиток інклюзивного туризму в Сумському регіоні можливий шляхом упровадження кількох практичних кроків: адаптації культурних і природних об'єктів до стандартів безбар'єрності, створення навчальних програм для персоналу туристичної сфери щодо роботи з маломобільними групами, активного залучення волонтерських і громадських організацій до реалізації проєктів у сфері доступності. Окремої уваги потребує інформаційна кампанія, спрямована на підвищення обізнаності населення та формування культури інклюзивності в суспільстві.

Міжнародний досвід свідчить, що інклюзивний туризм може стати важливим фактором соціальної інтеграції та регіонального розвитку. Для України адаптація такого досвіду є перспективною, однак потребує врахування локальних особливостей та наявних ресурсних можливостей [3].

Важливо наголосити, що інклюзивний туризм у період воєнного стану не можна розглядати виключно як соціальну програму. Це інструмент відновлення людського капіталу, покращення якості життя населення та формування основи для післявоєнного розвитку туризму. Перспективи його розвитку полягають у створенні регіональних програм підтримки, залученні міжнародних грантів, використанні технологій цифровізації для розширення доступу до інформації про інклюзивні послуги, а також у формуванні партнерських мереж між владою, бізнесом та громадським сектором.

Таким чином, сучасний стан інклюзивного туризму в Україні характеризується як динамічний, але нерівномірний: спостерігаються позитивні приклади адаптації інфраструктури, проте більшість територій ще не відповідає вимогам доступності. Перспективи розвитку безпосередньо пов'язані з реалізацією принципів безбар'єрності, інтеграцією міжнародних стандартів і врахуванням нових соціальних викликів, що постали у воєнний період. Сумський регіон може стати одним із пілотних майданчиків для розвитку цього напрямку, враховуючи його географічні та культурні ресурси, а також активність місцевих громадських організацій. Інклюзивний туризм у таких умовах постає не лише як сегмент туристичного бізнесу, а як стратегічний чинник соціально-економічної стабілізації та відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Данчевська І., Калайтан Т. Інклюзивний туризм: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Development Service Industry Management*. 2024 № 2. С. 96-104. DOI: 10.31891/dsim-2024-6(14).

2. Костинець В. В. Інклюзивний туризм в Україні: виклики та можливості в умовах воєнного та післявоєнного періоду. *Актуальні проблеми економіки*.

2025. № 1. Том 2 (283/2). С. 177-182. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-2-283-177-182.

3. Ткачек В. В., Журило М. А., Антонов С. В. Формування інклюзивного туристичного середовища в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 4. С. 288-291. DOI: 10.36887/2415-8453-2024-4-43.